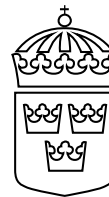

Regeringens proposition

2022/23:123

En tillfällig allmän flaggdag för att
högtidlighålla 50-årsdagen av konungens
trontillträde

Prop.
2022/23:123

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 25 maj 2023

Ulf Kristersson

Gunnar Strömmer
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Riksdagen föreslås godkänna att den 15 september 2023 ska vara en tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla 50-årsdagen av H.M. Konung Carl XVI Gustafs trontillträde.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	En tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla konungens 50 år som troninnehavare	4
3.1	De allmänna flaggdagarna	4
3.2	En tillfällig allmän flaggdag för konungens 50- årsjubileum på tronen	7
4	Konsekvenser	7
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 maj 2023	9

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2022/23:123

Regeringens förslag:

Riksdagen godkänner det regeringen föreslår om att den 15 september 2023 ska vara en tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla 50-årsdagen av H.M. Konung Carl XVI Gustafs trontillträde (avsnitt 3.2).

2 Ärendet och dess beredning

Den 15 september i år firar H.M. Konungen 50 år som Sveriges statschef. Han är därmed Sveriges genom tiderna längst regerande monark. Konungens planering för firandet av sitt 50-åriga jubileum inkluderar bl.a. Te Deum i Slottskyrkan och sångarhyllning på Kungl. slottets yttre borggård. Det är en historisk händelse som det finns anledning att uppmärksamma även på annat sätt. Inom Regeringskansliet (Justitiedepartementet) har ett förslag till ändring i förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar utarbetats för att göra den 15 september 2023 till en tillfällig allmän flaggdag i syfte att högtidliggöra detta jubileum.

Förslaget har beretts under hand med Försvarsmakten och Kungl. hovstaten. Kungl. hovstaten tillstyrker förslaget och Försvarsmakten har inte några invändningar mot det. Synpunkterna finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2023/01287).

3 En tillfällig allmän flaggdag för att högtidliggöra konungens 50 år som tron innehavare

3.1 De allmänna flaggdagarna

Allmänna flaggdagar har funnits i almanackan sedan 1939. Almanackans förteckning över flaggdagar tillkom på initiativ av Bestyrelsen för svenska flaggans dag. Den hade då karaktären av en inofficiell rekommendation. På grund av upprepade önskemål om att de allmänna flaggdagarna skulle fastställas officiellt och förtecknas i en författning remissbehandlade regeringen en promemoria med förslag om en sådan reglering i förordningens form. Regeringen redovisade promemorians förslag och sina överväganden i en proposition till riksdagen, som godkände vad regeringen anfört i ämnet (prop. 1981/82:109, bet. 1981/82:KU26, rskr. 1981/82:236). Regeringen beslutade därefter förordningen (1982:270) om allmänna flaggdagar.

Det grundläggande syftet med de allmänna flaggdagarna är att högtidliggöra företeelser som har en koppling till landets gemensamma historia eller som annars är av särskilt stor betydelse för Sverige som nation. Den största delen av de allmänna flaggdagarna har varit flaggdagar i Sverige under många år. Flera av flaggdagarna knyter an till Sveriges statskicks som kungarrike och till landets historiska samhörighet med Svenska kyrkan, medan andra knyter an till grundlagsfästa uttryck för parlamentarismens principer eller till företeelser som markerar Sveriges delaktighet i det internationella samfundet.

Samtliga flaggdagar med anknytning till de kristna helgdagarna (påskdagen, pingstdagen och juldagen), liksom nyårsdagen, svenska flaggans dag, midsommardagen, Gustav Adolfsdagen och Nobeldagen har varit

flaggdagar alltsedan 1939. Konungens födelsedag och namnsdag har varit flaggdagar sedan 1947, dvs. året efter konungens födelse. Drottningens födelsedag och namnsdag har varit flaggdagar sedan 1976, dvs. det år då Silvia Sommerlath genom äktenskap med konungen blev Sveriges drottning. Kronprinsessans födelsedag och namnsdag har varit allmänna flaggdagar sedan 1982, två år efter att kognatisk tronföljd införts och i samband med att de allmänna flaggdagarna reglerades i en författning. Samma år blev också FN-dagen och dagen för riksdagsval allmänna flaggdagar.

Sedan förordningen om allmänna flaggdagar antogs har regleringen kompletterats med ytterligare två permanenta flaggdagar. Veterandagen (den 29 maj) blev allmän flaggdag från och med 2018. Avsikten var att utveckla den dagen till en dag där samtliga veteraner som gjort internationella insatser för fred och frihet uppmärksammas (bet. 2016/17: KU29 punkt 1, rskr. 2016/17:246). Efter förslag av den parlamentariskt sammansatta Förtjänstutredningen (Ju 2019:09) har förteckningen vidare kompletterats med dagen för val till Europaparlamentet. Avsikten med ändringen var framför allt att markera den betydelse som dagen har för demokratin (SOU 2021:74 s. 124).

Efter regeringens förslag i propositionen Ett modernt offentligt belöningssystem och de allmänna flaggdagarna (prop. 2021/22:232) har riksdagen därutöver antagit riktlinjer för de allmänna flaggdagarna som innebär att antalet kungliga flaggdagar ska minska i samband med nästa tronskifte. Dessa ska då begränsas till att omfatta enbart troninnehavarens födelsedag och tronföljarens födelsedag från den dag tronföljaren fyller 18 år (bet. 2021/22:KU39, rskr. 2021/22:393).

Efter regeringens beslut att ändra förordningen och ta in dagen för val till Europaparlamentet i förteckningen över allmänna flaggdagar omfattar regleringen från och med den 1 april 2023 sammanlagt 19 flaggdagar (se förordningen [2023:67] om ändring i förordningen [1982:270] om allmänna flaggdagar). De allmänna flaggdagarna är nyårsdagen, kung Carl XVI Gustafs namnsdag (den 28 januari), kronprinsessan Victorias namnsdag (den 12 mars), påskdagen, kung Carl XVI Gustafs födelsedag (den 30 april), första maj, pingstdagen, veterandagen (den 29 maj), Sveriges nationaldag och svenska flaggans dag (den 6 juni), dagen för Sveriges val till Europaparlamentet, midsommardagen, kronprinsessan Victorias födelsedag (den 14 juli), drottning Silvias namnsdag (den 8 augusti), dagen för val i hela riket till riksdagen, FN-dagen (den 24 oktober), Gustav Adolfsdagen (den 6 november), Nobeldagen (den 10 december), drottning Silvias födelsedag (den 23 december) och juldagen.

En tillfällig flaggdag för att fira demokratin

Regleringen om allmänna flaggdagar har vid ett tillfälle ändrats tillfälligt i syfte att uppmärksamma ett för den svenska demokratin viktigt märkesår. I syfte att högtidligt hålla hundraårsminnet av riksdagens historiska principbeslut om införande av allmän och lika rösträtt i Sverige beslutade riksdagen våren 2018 att tillkänna för regeringen att den – i samråd med riksdagen – borde uppmärksamma märkesåret 2018 och särskilt överväga möjligheten att besluta om en tillfällig allmän flaggdag den 17 december

Prop. 2022/23:123 2018 (bet. 2017/18:KU28 punkt 5, rskr. 2017/18:337). Regeringen följde riksdagens uppmaning och beslutade att den 17 december 2018 skulle vara allmän flaggdag som minnesdag för demokratins genombrott (se förordningen [2018:1607] om ändring i förordningen [1982:270] om allmänna flaggdagar).

År 2023 är ett märkesår som bör uppmärksammas

Den svenska monarkin har en lång historia, med historiska anor som sträcker sig ända tillbaka till senare delen av 900-talet. Även om Sverige på den tiden ännu inte var ett enat rike, innebär de historiska traditionerna att Sverige kan räknas som en av de äldsta monarkierna i världen.

När Gustav Vasa utsågs till Sveriges konung av riksdagen i Strängnäs den 6 juni 1523 markerade det Sveriges uppbrott från den union mellan Sverige, Norge och Danmark som hade bildats 1397 – Kalmarunionen. Det markerade samtidigt början för Sverige på en lång och oavbruten tid som självständigt rike. Det är med andra ord i år – 2023 – ett halvt millenium sedan denna självständighetsepok inleddes.

Sverige är i dag en konstitutionell monarki med, alltsedan 1980, en fullt kognatisk tronföljd. Den som innehar Sveriges rikets tron är landets statschef. Med ämbetet följer framför allt en rad statsceremoniella och representativa uppgifter men däremot inte några politiska maktbefogenheter. Flera av statschefens uppgifter regleras i grundlag medan andra, som inte reglerats särskilt i författning, utgör naturliga och självklara inslag i rollen som statschef.

Konungen är sedan den 15 september 1973 Sveriges statschef och därmed den monark i Sveriges historia som innehaft Sveriges tron under längst tid. Han är den sjunde monarken ur huset Bernadotte och efterträds enligt gällande successionsordning av H.K.H Kronprinsessan Victoria. I enlighet med gällande successionsordning har huset Bernadotte innehaft Sveriges tron alltsedan Karl XIV Johans trontillträde den 5 februari 1818, längre än någon tidigare ätt i Sveriges historia.

År 2023 är ett dubbelt märkesår för den svenska monarkin, där både 500-årsminnet av Gustav Vasas kungaval och 50-årsjubileet av vår nuvarande regents troninnehav förtjänar både uppmärksamhet och engagemang från statsmakternas sida. Det är naturligt att 500-årsminnet av Gustav Vasas trontillträde kommer att uppmärksammas bl.a. som allmän flaggdag den 6 juni. Detsamma gäller inte för vår nuvarande konungs troninnehav. Regeringen konstaterar att ett lämpligt sätt för staten att uppmärksamma och högtidlighålla detta är att besluta att ytterligare ett för statsskicket betydelsefullt datum för detta märkesår ska vara allmän flaggdag.

Riksdagens godkännande krävs för att ändra i regleringen

Regleringen om allmänna flaggdagar faller inom regeringens primära normgivningsområde, den s.k. restkompetensen enligt 8 kap. 7 § regeringsformen. Det förhållandet att förslagen till författningsreglering på området har underställts riksdagen för godkännande innebär att förordningen om de allmänna flaggdagarna är riksdagsbunden och kan ändras på regeringens initiativ bara i den utsträckning ändringarna ligger inom ramen för de riktlinjer som riksdagen har godkänt. Att regleringen togs in i förordning berodde i huvudsak på att det bedömdes angeläget att

utan riksdagsbehandling kunna ändra i förteckningen över flaggdagar när ändrade förhållanden rörande de kungliga flaggdagarna inträffade, dvs. i praktiken främst i samband med ett tronskifte eller om ändringar inträffar i fråga om successionsordningen för den tronarvinge som står närmast på tur att ärva tronen. Ändringar som föranleds av t.ex. ett tronskifte kan alltså göras utan ny behandling i riksdagen, men ändringar av annat slag kräver förnyad riksdagsbehandling.

3.2 En tillfällig allmän flaggdag för konungens 50-årsjubileum på tronen

Regeringens förslag: Den dag då konungen innehaft Sveriges tron ett halvt sekel ska vara en tillfällig allmän flaggdag. Flaggdagen infaller den 15 september 2023.

Skälen för regeringens förslag: Att flagga med den svenska flaggan är ett sätt att fira historiska händelser och ett tillfälle för den svenska befolkningen att manifesteras nationell samhörighet. Att med en tillfällig allmän flaggdag fira minnesdagen 50 år efter vår nuvarande monarks trontillträde skulle kunna lyfta fram monarkens roll för Sveriges historia och samtidigt uppmärksamma konungens exempellöst långa troninnehav. En flaggdag för att fira denna händelse kan också bidra på ett positivt sätt till en ökad känsla av nationell samhörighet.

Regeringen kan konstatera att riksdagen har godkänt regeringens förslag om riktlinjer för de kungliga flaggdagarna efter kommande tronskifte, som innebär att dessa ska minska i antal. Som framgår av avsnitt 3.1 är det endast troninnehavarens födelsedag och tronföljarens födelsedag från det år då han eller hon blir myndig som ska vara kungliga allmänna flaggdagar efter nästa tronskifte. Trots det anser regeringen att det nu finns starka skäl för att införa en tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla att konungen den 15 september i år suttit 50 år på rikets tron. Det är en händelse av betydelse för vår nation som befolkningen kan förenas kring och som är unik i sitt slag för troninnehav i Sveriges historia. Regeringen anser därför att riksdagen bör besluta att godkänna att den dag då konungen innehaft Sveriges tron ett halvt sekel ska vara en tillfällig allmän flaggdag.

4 Konsekvenser

Det finns inte någon allmän skyldighet för vare sig myndigheter eller enskilda att flagga på allmänna flaggdagar. I princip är det i stället upp till varje statlig myndighet att utifrån praktiska och andra överväganden avgöra i vilken utsträckning flaggning ska ske på de allmänna flaggdagarna (prop. 1981/82:109 s. 12). Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen framhållit att frågor om flaggning vid de statliga myndigheterna och institutionerna bör avgöras av myndigheterna och institutionerna själva (bet. 2014/15:KU8 och bet. 2016/17: KU19). Även för kommuner,

Prop. 2022/23:123 regioner och enskilda gäller att de själva avgör i vilken utsträckning de kan och vill flagga under allmänna flaggdagar. I Försvarmaktens föreskrifter om flaggning (FFS 1999:4) finns dock regler om förande av örlogsflagga och den vanliga tvärskurna svenska flaggan liksom regler om förande av flaggvimpel och andra flaggor. Regleringen innebär bl.a. att Försvarmakten på allmänna flaggdagar ska föra tvärskuren flagga på annan flaggstång än där örlogsflagga förs.

Förslaget att göra den 15 september 2023 till tillfällig allmän flaggdag innebär alltså inte något krav för vare sig kommunala eller statliga myndigheter – utom Försvarmakten – eller för enskilda i allmänhet att vidta någon åtgärd som leder till ökade kostnader. Eftersom den 15 september 2023 infaller en fredag, som inte är en helgdag, bör det inte heller medföra några särskilda olägenheter eller kostnader för de myndigheter som väljer att flagga. Detsamma bör gälla även för Försvarmakten. De marginella kostnader som kan uppkomma för Försvarmakten bedöms rymmas inom befintliga anslagsramar.

För enskilda innebär förslaget att göra den 15 september 2023 till en tillfällig allmän flaggdag endast en möjlighet att utifrån eget önskemål flagga för att fira konungens 50-årsjubileum på tronen.

Enligt långvarig tradition hissas på Kungl. slottet den stora sexduksflaggan med stora riksvapnet i det gula korset på bl.a. de allmänna flaggdagarna. Den ersätter då den mindre fyrduksflaggan, som är hissad när konungen kan fullgöra sina plikter som statschef. För Kungl. hovstatens del bedöms förslaget att införa en tillfällig kunglig allmän flaggdag inte medföra några olägenheter utan enbart leda till att ökad uppmärksamhet ges åt konungens 50-åriga jubileum på tronen.

I övrigt bedöms förslaget inte få några verksamhetsmässiga, ekonomiska, administrativa eller andra konsekvenser.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 maj 2023

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Busch, Billström, Svantesson, Ankarberg Johansson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Strömmer, Roswall, Forssmed, Tenje, Slottner, M Persson, Wykman, Malmer Stenergard, Kullgren, Liljestrand, Brandberg, Pourmokhtari

Föredragande: statsrådet Strömmer

Regeringen beslutar proposition En tillfällig allmän flaggdag för att högtidlighålla 50-årsdagen av konungens trontillträde